

Tre grep for en mer sirkulær økonomi i Norge

– fra Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Framtiden i våre hender og LNU – Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner

Verden i 2023 er bare 7,2% sirkulær, og sirkularitetsgraden er synkende ifølge Circularity Gap Report. Norge er på andreplass i Europa av land med høyest forbruk. Norsk næringsliv opplever utfordringer med lønnsomhet i sirkulære forretningsmodeller. Jordas overforbruksdag kommer tidligere og tidligere for hvert år, skal vi kunne leve innenfor planetens tålegrenser vi en overgang til en sirkulær økonomi være et viktig grep.

Her er tre steder å starte:

1. Kartlegg Norges naturfotavtrykk og innfør en målsetning om reduksjon i bruk av primære råvarer for å sikre absolutt nedgang i materielt fotavtrykk

Innføringen av globale og nasjonale klimamål har vært avgjørende styringsverktøy for klimaarbeidet. På samme vis behøves forpliktende nasjonale målsettinger som den sirkulære økonomien kan styres etter. viser at forbruk og produksjon står for 90 prosent av alt observert naturtap. WWF Norge har vist at vi i Norge må redusere vårt materialfotavtrykk med 75 prosent¹ dersom vi skal bidra proporsjonalt for å reversere tapet av natur, og komme innenfor planetens tålegrenser.

For å sette konkrete mål bør regjeringen utrede naturfotavtrykket til forbruk og materialstrømmer i norsk økonomi som er knyttet til materiell ressursbruk, og definere tydelige målsetninger og indikatorer for sirkulærøkonomien. Dette er gjort av både Storbritannia og Sverige, som har undersøkt miljøkonsekvensene av sitt forbruk og definert indikatorer som viser effekten av forskjellige materialstrømmer på landareal, biodiversitet, vann, klima, forurensning, og mer.²

2. Følg opp Torvik-utvalgets anbefaling med en bred utredning om sirkulære skatter og avgifter

I kunnskapsinnhentingene Deloitte gjorde på vegne av Solbergregjeringen, ble manglende lønnsomhet i sirkulære forretningsmodeller nevnt som en viktig barriere for en mer sirkulær norsk økonomi. Torvik-utvalget (NOU 2022:20) konkluderte på sin side med at dersom priser på markedet i større grad hadde reflektert miljøkostnaden, ville det ført til at graden av sirkularitet i økonomien hadde økt. Da kunnskapsbehovet for videre innretning av skatte- og avgiftssystemet er stort, anbefalte utvalget en bred utredning av tiltak for å fremme sirkulære aktiviteter. En vurdering av fritak fra eller kompensasjon for merverdiavgift i reparasjonstjenester eller bruktsalg, bør være en del av vurderingen.

3. Dialog og medvirkning for en bred forankring av arbeidet med en sirkulær økonomi

Omleggingen til en mer sirkulær økonomi vil omfatte alle deler av samfunnet, og bør derfor sikre bred forankring og involvering. Vi vil peke på tre følgende grep som kan bidra til dette:

3 a. Handlingsplanen bør legges frem som stortingsmelding for å sikre fremgang og forutsigbarhet

¹ [Slik kan Norges fotavtrykk reduseres - WWF](#)

² Sverige: <https://www.sei.org/projects-and-tools/projects/prince/>, Storbritannia: <https://jncc.gov.uk/our-work/environmental-impacts-of-uk-supply-chains/>

Norge har i dag lite gjeldende målsetninger og politikk som fremmer sirkulær økonomi. Handlingsplanen for en sirkulær økonomi bør derfor legges frem og behandles som en ordinær stortingsmelding. Slik vil den forplikte nåværende og fremtidige regjeringer, og sikre kontinuitet i sirkulærarbeidet i tiden fremover.

3 b. Næringslivets rolle

En vellykket overgang til en sirkulær økonomi er helt avhengig av næringslivet. Mange bedrifter jobber godt med sirkularitet i ulike former, men vi ser at spesielt de som har sirkularitet som basis i sin forretningside har vanskelig for å oppnå økonomisk bærekraft. Dette innebærer at i tillegg til oppfølgingen av Torvikutvalget blir det også viktig å se på virkemiddelapparates rolle og hvordan dette treffer sirkulære forretningsmodeller.

God ressursutnyttelse er en kjerne i sirkulærøkonomien, noe som blant annet oppnås ved å utnytte restavfall. En bedrifts avfall er som kjent en annen bedrifts gull. Mye av gevinsten og de lavest hengende fruktene skjer i verdikjedene, men de største gevinstene finner man gjerne ved å koble ulike verdikjeder. Vi har flere eksempler på vellykkede klynger i Norge med Mo industripark og Øra i Østfold som gode eksempler. Vi tror flere etableringer som disse hvor bedriftene, og her gjerne med tanke på større industriaktører, kan kapitalisere på hverandre kan løfte sirkulærandelen i Norge. Vi anbefaler derfor en tettere dialog mellom myndigheter, næringsliv og organisasjoner for å se på hvordan det best kan legges til rette for et program som jobber målrettet med etablering av klynger som har sirkularitet som sin grunnidé.

3 c. Involvering av barne- og ungdomsorganisasjoner, og øvrig sivilsamfunn

Overgangen til en mer sirkulær økonomi fordrer nye samarbeidsformer, en bred innovering av sivilsamfunnet, og særlig barne- og ungdomsorganisasjonene. Flere sirkulære initiativ, som reparasjonsverksteder og gjenbruksmarkeder, springer ut fra disse organisasjonene, som slik også kan være med på å endre barn og unges tanke- og handlingsmønstre.

Skal vi klare å finne løsningene sirkulærøkonomien trenger, må vi ha mer og bedre samordning på tvers av sektorer. Da er brede og inkluderende medvirkningsprosesser avgjørende. Disse kan også bidra til mer tillit og legitimitet til avgjørelsene som treffes, som er viktig når en skal gjennomføre større samfunnsendringer, slik overgangen til sirkulærøkonomien vil kreve.